

PM: Särskilt skyddsvärt träd – Oxel vid Malma ängar

Åtgärd vid avverkning av skyddsvärt träd.
12 april 2024

Dokumentet är sammanfattat av Johan Allmér, Biolog på Ekologigruppen AB

Förutsättningar

Träd som är mycket gamla, så kallade jätteträd (stamdiameter över 1 m) eller grova hålträd är skyddade, man bör då ha samråd med länsstyrelsen enligt 12 kap. 6 § miljöbalken om träden avses att avverkas eller påverkas på annat vis (Naturvårdsverket 2012).

Inom planområdet förekommer tre träd som uppfyller kriterierna för särskilt skyddsvärda träd, en flerstammig gammal oxel (nr 1, figur 5), samt två gamla tallar (nr. 4 och 5, figur 5). Enligt planförslaget kommer tallarna att bevaras då de växer i ett parti som kommer att lämnas som grönområde.

Figur 1. Karta över inmätta träd.

Den gamla oxeln kommer behöva avverkas eftersom den växer där planerad bebyggelse föreslås. Oxeln är klassat som särskilt skyddsvärt träd då trädet bedöms uppfylla grovlekskriteriet för särskilt skyddsvärt träd, möjligen även ålderskriteriet. Trädet är flerstammigt och växer på ett öppet och solexponerat torrbacksparti som är klassat som naturvärdesklass 1 i den naturvärdesinventering som är gjort för området (figur 2). Oxeln är angripen av rötsvampar och några av stammarna är döda och har fallit till marken. Vid trädinmätningen som genomfördes oktober 2022 var flertalet av stammarna vid god vitalitet men sannolikt kommer flera stammar inom några år att dö av och falla till marken eftersom rötangreppen på trädet är basala, dvs, nära marken. På flera av de levande stammarna förekom döda grenar vilket är ett tecken på att även dessa stammar är rötangripna.

Figur 2. Gammal oxel i torrbacksmiljö vid Malma ängar.

De döda stammarna utgör under en period viktiga substrat/livsmiljöer för bland annat vedlevande insekter men även för fåglar som livnar sig på insektslarver. Döda stammar av trivallövträd som oxel bryts ner relativt fort. Nedbrytningsförloppet av ett träd av den beskaffenhet den aktuella oxeln har, från att ha en fast vedstruktur i början av nedbrytningen till dess att stammen mer eller mindre har förmultnat och utgörs av vedförna, sker under en period på cirka fem till tio år – ibland något längre. Under denna nedbrytningsprocess utgör den döda veden livsmiljöer för en rad arter som är knutna till död ved och olika organismsamhällen avlöser varandra vart efter det döda trädet bryts ner. I och med att död ved är en bristvara i dagens landskap är det viktigt att vidta särskilda åtgärder när ett träd som den aktuella oxeln behöver tas bort. Nedan ges förslag på åtgärder som bör genomföras för att motverka förlusten av oxeln. Åtgärderna avser att gynna förekomsten av hålhäckande fåglar, vedlevande insekter och svampar i naturområdet som lämnas som naturmark inom planområdet.

Förslag till åtgärder vid förlust av särskilt skyddsvärt träd (oxel)

Planförslaget medför att den gamla oxeln som är klassad som särskilt skyddsvärt träd kommer att avverkas då platsen den växer på kommer ge plats åt bostäder. Eftersom denna typ av träd är mycket värdefulla för den biologiska mångfalden, till exempel hålläckande fåglar och vedlevande insekter är det viktigt att försöka kompensera för den negativa påverkan en avverkning av sådana träd medför.

Åtgärdsförslag:

- När trädet avverkas bör man försöka behålla så pass långa stamlängder som möjligt intakta. Stamveden som bör vara minst 3 - 4 meter läggs upp som en faunadepå på lämplig plats inom den kvarlämnade naturmarken. Platsen för faunadepån bör vara relativt solexponerad för att ge önskvärd effekt, men delar av veden kan med fördel ligga mer beskuggat av annan vegetation.
- Placera ut fågelholkar för att delvis motverka förlust av hålträd, 5-10 holkar med olika storlek på ingångshålen sätts upp i kvarvarande naturmark. Denna åtgärd är även upptagen som en skyddsåtgärd för fåglar i området men det antal som anges i detta sammanhang är endast för kompensation för förlust av den gamla oxeln. Utformning och placering av fågelholkar samt vilka arter de bör anpassas till görs i samråd med fågelkunnig biolog.
- Nyplantering av träd i den del av planområdet som kommer att användas som aktivitets-/samlingsyta. Ett större träd planteras i solexponerat läge. Trädet bör vara en ek, eller något liknande inhemskt lövträd med god motståndskraft. Ytterligare några träd kan planteras på denna yta men träden ska stå glest för att bibehålla en hagmarksliknande struktur.
- Mulmholkar sätts ut på lämpliga ställen för att kompensera för förlust av kraftigt murken ved. Utformning och placering av mulmholkar görs i samråd med biolog.
- Inom den kvarlämnade naturmarken och möjligen i anslutning till Natura 2000-området anläggs en eller två ytterligare faunadepåer där träd från planområdet kan läggas upp. Dessa faunadepåer bör också framgent kunna nyttjas som förstärkande föryngringsplatser åt bland annat cinnoberbagge. Dessa bör kunna placeras mer beskuggat, särskilt om de ska gynna cinnoberbaggen.